

Privatni istražitelji po evropskim standardima

Piše: Prof. dr Dragan Trivan

■ **Jedan od nužnih koraka u procesu evropskih integracija Srbije predstavlja i unapređenje nacionalnog zakonodavstva i ukupne regulative, odnosno usaglašavanje domaćeg pravnog sistema sa pravnim tekovinama i standardima zemalja Evropske unije. Od tih principa se u osnovi polazilo i u pripremama za izradu Zakona o detektivskoj delatnosti, u koji su ugrađena rešenja koja već postoje u zakonodavstvima zemalja iz bližeg okruženja**

Zakonito i efikasno obavljanje detektivskih poslova nameće obavezu i potrebu da se donošenjem odgovarajućeg zakona precizno urede bitna pitanja koja se odnose na delatnost agencija i drugih pravnih lica za pružanje detektivskih usluga, licence i dozvole za rad, uslove za obavljanje delatnosti, oblike organizovanja, ovlašćenja detektiva i drugo. Razlozi za normativno regulisanje ove oblasti nalaze se u tome što pospešivanje privredne i slobodne preduzetničke inicijative iz oblasti zaštite predstavlja jedan od najbitnijih ciljeva, koji se ne mogu postići bez donošenja odgovarajućih zakonskih i podzakonskih propisa, kao i primene postojećih međunarodnih standarda.

Takođe, i globalni trend ekspanzije nedržavnog sektora bezbednosti, čiji je segment i detektivska delatnost, čini nužnim normativno regulisanje tih poslova na nivou nacionalnih država. Iz tog procesa nisu izostale ni zemlje nastale na prostoru bivše Jugoslavije, o čemu svedoči činjenica da su u njima u protekle dve decenije doneti odgovarajući zakonski akti koji su na relativno sličan način uredili ovu oblast. Izuzetak je bila samo Republika Srbija, u kojoj je područje privatne bezbednosti (privatno obezbeđenje i detektivska delatnost) bilo normativno neregulisano sve do novembra 2013. godine. Neophodnost zakonskog regulisanja detektivske delatnosti u Srbiji proisticala je i iz njenog nedovoljno definisanog odnosa sa operativnom delatnošću policije. Naime, bilo je potrebno povući preciznu granicu između tzv. detektivskih poslova, odnosno poslova privatnih istražitelja i delatnosti policije, a koji su se u

praksi neretko preklapali. Kada se govori o tome, treba imati u vidu da postoje brojne operativne radnje i mere koje primenjuju službena lica policije u redovnom obavljanju dužnosti a koje bi, po prirodi posla, trebalo da primenjuje i privatni detektiv u obavljanju zadataka za naručioca usluga.

U uslovima zakonske neuređenosti, poslovi koje su detektivske agencije u Srbiji u proteklom periodu obavljale za naručioca usluga, obuhvatali su potrage za nestalim licima i stvarima, rasvetljavanje krivičnih dela, poslove prisluškivanja, praćenja i nadzor, otkrivanje prislušnih uređaja i tajnog praćenja, poligrafsko ispitivanje, postavljanje alarma i videonadzora, ispitivanje solvetnosti poslovnih partnera, konsalting u oblasti bezbednosti, provere vernosti bračnih drugova, provere pouzdanosti zaposlenih lica, poligrafska testiranja, pripreme učesnika u sudskom postupku za svedočenje, poslove vezane za maloletničku delikvenciju, poslovno-obaveštajne poslove, provere u vezi sa uživanjem narkotika i rad sa uživaocima i njihovim porodicama, kontradiverzionu zaštitu, zaštitu imovine lica zaposlenih u inostranstvu, utvrđivanje olakšavajućih i otežavajućih okolnosti u krivičnom postupku, prikupljanje informacija i obaveštenja koja se odnose na lične i privatne podatke, te poslove edukacije lica zainteresovanih za obavljanje poslova privatnih detektiva.

Zakonsko uređenje detektivske delatnosti u Srbiji

Nakon ne uvek razumljivih odlaganja koja su trajala čitavu deceniju i povlačenja iz

procedure nekoliko neusaglašenih zakonskih projekata, u Narodnoj skupštini Republike Srbije je 26. novembra 2013. godine konačno donet Zakon o detektivskoj delatnosti, kojim se u Srbiji prvi put jedinstvenim aktom reguliše ta oblast.

Težnja zakonodavca je bila da se fizičkim i pravnim licima u zemlji omogući legalno i legitimno korišćenje detektivskih usluga kao jednog od oblika alternativne bezbednosne zaštite, uz garanciju demokratskih dostignuća usmerenih na poštovanje ljudskih prava i na povećanje nivoa opšte i imovinske sigurnosti. Zbog toga je bilo nužno doneti odgovarajući poseban zakon, primeren našem pravnom sistemu, kojim bi se uredili način, obim i uslovi za obavljanje detektivske delatnosti u Srbiji, uz stavljanje tih poslova pod veći stepen kontrole od strane nadležnih organa države i tržišne kontrole u smislu ispunjavanja odgovarajućih standarda. Razlog više da se taj posao okonča je bio i taj što je Republika Srbija do 2013. bila jedina država u Evropi sa zakonski neuređenom oblašću privatne bezbednosti.

Tim zakonom je uređen rad pravnih lica, preduzetnika i fizičkih lica koji na teritoriji Srbije vrše poslove iz oblasti privatne istražiteljske delatnosti; uslovi za njihovo licenciranje; način vršenja poslova i ostvarivanje nadzora nad njihovim radom. Zakonom je propisano i veoma važno ograničenje po kome pravna lica i preduzetnici registrovani za obavljanje detektivske delatnosti, odnosno fizička lica koja se zapošljavaju radi obavljanja detektivskih poslova, ne mogu vršiti poslove koji su u isključivoj nadležnosti državnih organa i primenjivati operativne

Nošenje i upotreba oružja

Zakon o detektivskoj delatnosti predviđa mogućnost da detektiv dobije dozvolu za nošenje ličnog oružja, u skladu sa zakonom kojim se ta pitanja uređuju. S druge strane, uneta je restriktivna odredba po kojoj pravna lica za detektivsku delatnost ne mogu da poseduju oružje. Navedeno zakonsko rešenje je već postala predmet određenih primedbi i nedoumica. Naime, ukazuje se da je evidentno da za nabavku oružja za detektive važe sve diskriminacione odredbe Zakona o oružju i municiji. Međutim, za razliku od prethodno predlaganih rešenja, koja su predviđala da detektivi budu naoružani, u Zakonu o detektivskoj delatnosti je definisano da detektiv može dobiti dozvolu za nošenje ličnog oružja, što za sobom povlači dva pitanja: prvo, da li detektiv koji odluči da ne poseduje oružje prolazi kroz provere predviđene postupkom za nabavku oružja i drugo, zašto bi detektivi uopšte nosili oružje? U vezi sa ovim drugim, valja imati u vidu da Zakon o oružju i municiji definiše u kojim to uslovima građani mogu nositi i upotrebiti oružje. S druge strane, Zakonom propisane nadležnosti detektiva se u najvećoj meri svode na prikupljanje podataka od lica koja im za to daju saglasnost. Zbog toga ima mišljenja da su ovako definisani detektivski poslovi manje rizični od novinarske profesije, čiji su predstavnici neretko meta fizičkih, pa i oružanih napada, pri čemu se ni u jednom zakonskom aktu ne pominje mogućnost izdavanja dozvola za nošenje oružja novinarima.

metode i sredstva koje primenjuju nadležni organi, odnosno operativno-tehnička sredstva i metode koja nadležni organi vrše, odnosno primenjuju na osnovu posebnih propisa.

Uslovi za dobijanje licence za obavljanje detektivske delatnosti su postojanje akta o sistematizaciji radnih mesta, sa opisom poslova i ovlašćenjima zaposlenih za svako radno mesto i najmanje dva zaposlena detektiva

Zakon uređuje i pitanje posedovanja odgovarajućeg poslovnog prostora za obavljanje detektivske delatnosti, obezbeđenog od provala i neovlašćenog pristupa. Propisano je i da se za čuvanje zbirke podataka i drugih evidencija mora obezbediti kasa ili sef, u skladu sa propisima o tajnosti podataka. U ovom slučaju, za razliku od rešenja u zakonodavstvima

U vezi sa obavljanjem detektivske delatnosti i primenom sredstava prinude, Zakon propisuje da detektiv prilikom vršenja poslova može da upotrebi vatreno oružje i fizičku snagu isključivo u svrhu zaštite sopstvenog života i telesnog integriteta, i to samo ukoliko na drugi način ne može da odbije istovremeni neposredni protivpravni napad. Takođe, Zakon o detektivskoj delatnosti zabranjuje detektivu da prilikom vršenja poslova ograničava slobodu kretanja građana i da upotrebljava sredstva i uređaje za tajna elektronska video i audio snimanja lica. Najzad, detektiv je dužan da se u vršenju svojih poslova pridržava principa zakonitosti, proporcionalnosti i delovanja sa što manje štetnih posledica po druga lica.

U slučaju da prilikom upotrebe vatrenog oružja ili fizičke snage od strane detektiva dođe do povreda lica, detektiv je dužan da pruži prvu pomoć licu koje je povredio, kao i da o povredi odmah obavesti lekarsku službu. Ako je upotrebom oružja ili fizičke snage nekom licu naneta teška telesna povreda, detektiv ili pravno lice za detektivsku delatnost, odnosno preduzetnik za detektivsku delatnost, obavezni su da o tome odmah obaveste nadležnu policijsku upravu. Detektiv je dužan da dostavi izveštaj o upotrebi vatrenog oružja i fizičke snage odgovornom licu u pravnom smislu za detektivsku delatnost u roku od 12 sati, a pravno lice za detektivsku delatnost (preduzetnik za detektivsku delatnost) takav izveštaj dostavlja nadležnoj policijskoj upravi u istom roku.

nekih drugih država sa prostora bivše SFRJ, bliži uslovi o poslovnom prostoru nisu propisani zakonom, već je to prepušteno podzakonskim aktima koje treba da donese ministar unutrašnjih poslova.

Licence, obuka i legitimacije

Zakonom o detektivskoj delatnosti je utvrđeno da ovu delatnost u Srbiji mogu da obavljaju pravna lica i preduzetnici, dok detektivske poslove može obavljati detektiv, ukoliko ima licencu za obavljanje detektivske delatnosti, odnosno detektivskih poslova koje izdaje Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srbije. Uz zahtev za izdavanje licence, MUP-u se prilažu akti, uverenja, potvrde, izvodi, odnosno javne isprave kojima se dokazuje ispunjenost zakonom propisanih uslova. Sama licenca se izdaje na period od pet godina, a licu kome istekne važenje licence se na njegov zahtev izdaje nova, pod uslovima koji važe i za prvo izdavanje tog dokumenta. Gotovo istovetna zakonska rešenja postoje i u drugim državama sa prostora bivše SFRJ, izuzev Republike Slovenije, u kojoj postoji Detektivska komora, nadležna za izdavanje licenci za obavljanje detektivskih poslova, izradu

kodeksa poslovne etike, kontrolu rada svojih članova i izradu obrasca detektivske legitimacije.

Uslovi za dobijanje licence za obavljanje detektivske delatnosti su postojanje akta o sistematizaciji radnih mesta, sa opisom poslova i ovlašćenjima zaposlenih za svako radno mesto i najmanje dva zaposlena detektiva (pravno lice za detektivsku delatnost), odnosno najmanje jedno zaposleno lice sa licencom za detektivske poslove (preduzetnik za detektivsku delatnost).

Zakonom je utvrđeno da se licenca za detektivske poslove može izdati fizičkom licu koje ispunjava sledeće uslove: da je državljanin Republike Srbije; da ima najmanje stečeno visoko obrazovanje na studijama prvog stepena; da je prošlo odgovarajuću bezbednosnu prove-

Zakonom je utvrđena i obaveza organa državne uprave da detektivu, na obrazložen pismeni zahtev, daju podatke o boravištima i prebivalištima lica, kao i podatke iz sudskih spisa u slučajevima kada na to pravo ima korisnik usluga, te podatke iz državnih arhiva

ru; da je psihofizički sposobno za obavljanje detektivskih poslova, što dokazuje lekarskim uverenjem nadležne zdravstvene ustanove; da je savladalo program obuke i osposobljavanja za vršenje detektivskih poslova; da je položilo stručni ispit za detektiva pred komisijom Ministarstva unutrašnjih poslova. S tim u vezi, smatra se da lice koje ima pet godina radnog iskustva na poslovima ovlašćenog policijskog službenika, poslovima odbrane, bezbedonosno-obaveštajnim, sudijskim i tužilačkim poslovima, ispunjava uslov vezan za program obuke i osposobljavanja za obavljanje poslova privatnog istražitelja. Zanimljivo je da je ova zakonska odredba strožija od rešenja iz Zakona o privatnim detektivima Republike Hrvatske, gde je uslov radnog iskustva na pomenutim poslovima tri godine. Inače, u Sloveniji i Hrvatskoj, kao članicama Evropske unije, postoji zakonska mogućnost da privatni detektivi koji imaju odobrenje za obavljanje detektivskih poslova izdato od strane neke od država članica EU, pod određenim uslovima vrše poslove privatnih istražitelja u ovim dvema zemljama.

Treba istaći da odredba člana 6. stava 3. Zakona o detektivskoj delatnosti,

koja predviđa da se licenca za obavljanje detektivske delatnosti može izdati samo licu koje je prošlo odgovarajuću bezbednosnu proveru, u delu stručne javnosti i dalje nailazi na kritike sa stanovišta zaštite podataka o ličnosti, uz komentare da ne samo da nije definisano šta je „odgovarajuća“ već ni šta je „bezbednosna provera“.

Zakonom su obuka i osposobljavanje lica za detektivske poslove stavljeni u isključivu nadležnost Ministarstva unutrašnjih poslova, pri čemu troškove sprovođenja obuke i osposobljavanja snosi lice koje polaže stručni ispit za detektiva. Način sprovođenja obuke i osposobljavanja lica za detektivske poslove, program obuke i osposobljavanja, te način polaganja stručnog ispita za detektiva, prepušteni su propisima koje donosi ministar unutrašnjih poslova.

Na zahtev pravnog lica ili preduzetnika za detektivsku delatnost za detektiva koji je položio stručni ispit i završio pripravnički staž u trajanju od šest meseci kod lica registrovanog za obavljanje detektivske delatnosti, Ministarstvo unutrašnjih poslova izdaje detektivsku legitimaciju. Propisano je i da detektiv prilikom vršenja poslova privatnog istražitelja mora

sa sobom nositi legitimaciju, kao i ovlašćenje za vršenje ugovorenih usluga koje mu je dao korisnik usluga, te da ih mora dati na uvid ovlašćenim policijskim službenicima na njihov zahtev. Takođe, utvrđeno je da detektiv kome prestane radni odnos odmah vraća legitimaciju pravnom licu za detektivsku delatnost kod kojeg je bio zaposlen, a koje u roku od pet dana dostavlja Ministarstvu unutrašnjih poslova. S druge strane, preduzetnik za detektivsku delatnost koji prestane da obavlja detektivske poslove, legitimaciju dostavlja Ministarstvu u roku od pet dana od dana brisanja iz registra nadležnog organa.

Zakon o detektivskoj delatnosti propisuje da se detektivski poslovi u Srbiji mogu obavljati samo na osnovu i u okviru ugovora zaključenog u pismenoj formi između pravnog lica za detektivsku delatnost, odnosno preduzetnika za detektivsku delatnost, i korisnika usluga. Po zaključenju ugovora, korisnik usluga daje pravnom licu, odnosno preduzetniku za detektivsku delatnost, pismeno ovlašćenje za ugovorene usluge. Zakon predviđa dužnost pravnog lica, odnosno preduzetnika za detektivsku delatnost, da odbije zaključenje ugovora o pružanju usluga ako

Klasifikacija detektivske delatnosti

Prema odredbama Zakona i važećoj Uredbi o klasifikaciji delatnosti iz 2010, detektivska delatnost je razvrstana u oblast administrativnih i pomoćnih uslužnih delatnosti, u granu i grupu istražnih delatnosti, koja obuhvata istražne i detektivske usluge i aktivnosti svih privatnih istražitelja bez obzira na to za koga i šta istražuju. S tim u vezi, istražne i detektivske usluge su definisane kao poslovi prikupljanja, obrade podataka i prenosa informacija, od strane pravnih lica i preduzetnika za detektivsku delatnost kao rukovalaca i zaposlenih detektiva kao obrađivača.

se zahtev tražioca usluga odnosi na poslove koji nisu u njegovoj nadležnosti, kada se traži obrada podataka koji se ne smeju obrađivati, te kada je vršenje tih usluga suprotno interesima drugih korisnika usluga sa kojima već ima zaključen ugovor. Reč je o zakonskom rešenju koje u sličnom obliku postoji i u drugim sавremenim zakonodavstvima.

Ovlašćenja i obaveze detektiva

Slično komparativnim rešenjima gotovo svih zemalja u okruženju, Zakonom o detektivskoj delatnosti je propisano da se u okviru detektivske delatnosti u Srbiji mogu obrađivati podaci o: nestalim licima ili licima koja se kriju radi izbegavanja krivičnog gonjenja; licima koja su korisniku usluge prouzrokovala štetu, ako su ispunjeni zakonom utvrđeni uslovi odgovornosti za štetu; licima koja anonimno postupaju prema korisniku usluge, narušavajući mu privatnost; predmetima koji su izgubljeni ili ukradeni; uspešnosti poslovanja pravnih lica i preduzetnika; zaštititi intelektualne i industrijske svojine.

U vezi sa navedenim zakonskim odredbama je, takođe, bilo primedbi u okviru struke, posebno u delu kojim se predviđa

da detektiv može obrađivati podatke o nestalim licima ili licima koja se kriju radi izbegavanja krivičnog gonjenja, licima koja su korisniku usluge prouzrokovala štetu, ako su ispunjeni zakonom utvrđeni uslovi odgovornosti za štetu. S tim u vezi, ukazuje se na nedorečenosti vezane za status nestalog lica, dok se kada je reč o licima koja se kriju radi izbegavanja krivičnog gonjenja, ističe da bi obradom podataka o njima trebala da se bavi policija, a ne privatni detektivi. Najzad, ukazuje se i na nedorečenosti u pogledu određivanja lica koja su korisniku usluge prouzrokovala štetu, prirode same štete i utvrđivanja odgovornosti za nju (ispunjenost uslova u pogledu odgovornosti za štetu ceni nadležni sud).

Zakon o detektivskoj delatnosti je utvrdio i obavezu detektiva koji u toku posla sazna za krivično delo za koje se goni po službenoj dužnosti da o saznanju odmah obavesti policiju ili nadležnog javnog tužioca. Takođe, pravno lice ili preduzetnik za detektivsku delatnost je dužan da na zahtev ovlašćenog policijskog službenika, da na uvid sve prikupljene podatke i dokaze kojima raspolaže kada za to postoji odluka nadležnog suda (bez odluke suda dokaze i predmete koji se mogu oduzeti kao predmeti krivičnog dela u skladu sa zakonom kojima se uređuje krivični postupak), o čemu zapisnik sačinjava ovlašćeni policijski službenik.

Zakonom je, s druge strane, utvrđena i obaveza organa državne uprave, odnosno pravnih lica koja na osnovu javnih ovlašćenja vode određene evidencije, ili drugih rukovaoca zbirki podataka da detektivu, na obrazložen pismeni zahtev, daju podatke o boravištima i prebivalištima lica, vlasnicima motornih vozila i plovila, polisama osiguranja, vlasnicima nepokretnosti, penzijskom i invalidskom osiguranju, kao i podatke iz sudskih spisa u slučajevima kada na to pravo ima korisnik usluga, te podatke iz državnih arhiva.

Nadzor nad sprovođenjem Zakona

Karakteristično je da su sve nadležnosti u području nadzora nad sprovođenjem Zakona o detektivskoj delatnosti poverene Ministarstvu unutrašnjih poslova. To znači da ovlašćeni policijski službenici MUP-a, pored opštih ovlašćenja iz oblasti inspeksijskog nadzora, imaju pravo i dužnost da proveravaju način čuvanja i nošenja vatrenog oružja, kao i psihofizičku sposobnost i osposobljenost detektiva za rukovanje njime, te da po potrebi na druge načine ostvaruju neposredan i nenajavljen uvid u vršenje detektivskih poslova. Ovlašćeni pripadnici Ministarstva, takođe, mogu da pravnom licu, odnosno preduzetniku za detektivsku delatnost, rešenjem privremeno zabrane obavljanje delatnosti, a detektivu da privremeno

zabrane vršenje detektivskih poslova ako delatnost odnosno poslove obavlja ili vrši bez licence, ili ovlašćenja bez zaključenog ugovora, na nestručan i neprofesionalan način koji može prouzrokovati štetu ili opasnost za korisnika, detektiva ili treće lice, te ako postupa suprotno nalogu da obavljanje delatnosti, odnosno vršenje poslova, usklade sa Zakonom.

Jedno od novih rešenja u Zakonu o detektivskoj delatnosti odnosi se na to da se rešenjem ministra unutrašnjih poslova, saglasno propisima kojima se uređuje državna uprava, a radi praćenja oblasti detektivske delatnosti, primene novih standarda, unapređenja obavljanja detektivskih poslova i ostvarivanja saradnje sa udruženjima iz te oblasti, osniva Stručni savet za unapređenje detektivske delatnosti. S tim u vezi, Zakon predviđa da udruženja pravnih lica i preduzetnika za detektivsku delatnost i detektiva, iz svojih redova predlažu ministru kandidata za jednog člana te stalne radne grupe.

Radi praćenja oblasti detektivske delatnosti, primene novih standarda, unapređenja obavljanja detektivskih poslova i ostvarivanja saradnje sa udruženjima iz te oblasti, osniva se Stručni savet za unapređenje detektivske delatnosti

Kada je reč o vođenju obaveznih evidencija iz ove oblasti, Zakon predviđa podeljenu nadležnost. Tako MUP vodi evidencije o izdatim licencama za obavljanje detektivske delatnosti, izdatim licencama za detektivske poslove, sprovedenoj stručnoj obuci i osposobljavanju te stručnom ispitu detektiva, izdatim legitimacijama za detektive i o izdatim dozvolama za nošenje oružja za detektive. Što se tiče pravnih lica i preduzetnika za detektivsku delatnost, oni su nadležni da vode evidencije o zaposlenim detektivima, zaključenim ugovorima sa klijentima, licima (korisnicima) za koje se vrše detektivski poslovi, primenjenim ovlašćenjima za upotrebu sredstava prinude, te o zbircama ličnih podataka.

Podzakonski akti i usklađivanje za Zakonom

U prelaznim odredbama Zakona ostavljen je uobičajeni rok od šest meseci za donošenje podzakonskih propisa. U pitanju su Pravilnik o načinu sprovođenja obuke i osposobljavanja lica za vršenje detektivskih poslova i načinu polaganja

stručnog ispita za detektiva i Pravilnik o detektivskoj legitimaciji, koje je trebalo da donese ministar unutrašnjih poslova. Iako se u međuvremenu radilo na nacrtima pomenutih akata, zakonski rok za njihovo donošenje nije ispoštovan, budući da je od stupanja na snagu Zakona o detektivskoj delatnosti prošlo već godinu dana.

Što se tiče pravnih lica i preduzetnika za detektivsku delatnost koji su istu obavljali na dan stupanja Zakona na snagu, ostavljen im je rok od godinu dana da svoj rad usklade sa zakonskim odredbama. Isti rok za ispunjenje zakonskih uslova je dat i detektivima, s tim što u međuvremenu mogu nastaviti sa obavljanjem svojih poslova. Budući da potrebni podzakonski akti još nisu doneti, svi ti rokovi se pomeraju na neodređeno vreme, što nije pohvalno za pravno uređenu državu. Najzad, imajući u vidu da Zakon o detektivskoj delatnosti nije predvideo mogućnost da pravna lica i preduzetnici iz ove oblasti drže oružje i municiju, tim subjektima je ostavljena mogućnost da zatečeno oružje na legalan način otuđe u roku od godinu dana od stupanja zakona na snagu. Po isteku tog roka, oružje i municija koji su se nalazili u posedu pravnih lica i preduzetnika za detektivsku delatnost, postaju svojina Republike Srbije.

Trenutno je u Grupaciju za detektivsku delatnost pri Privrednoj komori Srbije učlanjeno 16 pravnih lica registrovanih za ovu delatnost. Procenjuje se da na teritoriji Srbije postoji još dvadesetak pravnih lica registrovanih za obavljanje detektivskih poslova. Naravno, ovim brojkama nisu obuhvaćeni pojedinci koji bez bilo kakve registracije pružaju na tržištu istražiteljske usluge. Inače, usluge privatnih detektiva, prema nezvaničnim procenama, u zemlji koristi između tri i četiri hiljade lica. Evidentno je i postojanje sive zone, odnosno nepoznanice koliko agencija za poslove privatnog obezbeđenja, velikih privrednih sistema, osiguravajućih zavoda i banaka, u okviru svoje delatnosti ima privremeno angažovana ili stalno zaposlena lica koja se bave delatnošću privatnih istražitelja.

Može se očekivati da će se, kada jednom budu otvorena poglavlja 23, 24 i 31 u pristupnim pregovorima Republike Srbije sa Evropskom unijom, stvoriti potrebne pretpostavke da se sveobuhvatno i efikasno reguliše položaj i funkcionisanje ukupnog sektora bezbednosti u Srbiji, uključujući i njegovu privatnu komponentu i u okviru nje detektivsku delatnost.

Zakonska regulativa u zemljama bivše SFRJ

Jedan od nužnih koraka u procesu evropskih integracija Republike Srbije predstavlja i unapređenje nacionalnog

Može se očekivati da će se, kada jednom budu otvorena Poglavlja 23, 24 i 31 u pristupnim pregovorima Srbije sa Evropskom unijom, stvoriti potrebne pretpostavke da se sveobuhvatno i efikasno reguliše položaj i funkcionisanje ukupnog sektora bezbednosti u Srbiji, uključujući i detektivsku delatnost

zakonodavstva i ukupne regulative zasnovane na principima pravne države, političkog i svojinskog pluralizma i tržišne ekonomije, odnosno usaglašavanje domaćeg pravnog sistema sa pravnim tekovinama i standardima zemalja Evropske unije. Od tih principa se u osnovi polazilo i u pripremama za izradu Zakona o detektivskoj delatnosti, u koji su ugrađena rešenja koja već postoje u zakonodavstvima zemalja iz bližeg okruženja. Sa tim državama Srbija ima sličnu pravnu i administrativnu tradiciju, nasleđe i praksu, a od njih su neke već punopravni članovi Evropske unije (Slovenija, Hrvatska) ili tome teže (Crna Gora, Makedonija, Bosna i Hercegovina). Takođe, puna pažnja je posvećena i rešenjima sadržanim u propisima onih zemalja koje imaju razvijene standarde u ovoj oblasti (Velika Britanija, Nemačka, Španija).

Inače, polazeći od rešenja prisutnih

u zakonodavstvima razvijenih zapadnih zemalja, sve države sa prostora bivše SFRJ Jugoslavije su u protekle dve decenije zakonski omogućile obavljanje privatne detektivske delatnosti, uz izvesne konceptijske razlike u normativnoj regulativi te materije. Naime, u nekima od njih je delatnost privatnih istražitelja uređena opštijim zakonskim aktima, kojima se reguliše celokupna oblast privatne bezbednosti (na primer, entitet Republika Srpska u okviru Bosne i Hercegovine). Sa druge strane, većina ovih država (Hrvatska, Slovenija, Makedonija, Crna Gora, krajem 2013. i Republika Srbija) su posebnim zakonima uredile oblast detektivske delatnosti. Na osnovu donetih zakona, delatnost privatnih istražitelja u ovim državama je preciznije regulisana različitim podzakonskim aktima.

Kada je reč o zakonskom definisanju detektivskih poslova, nesumnjivo je da su zakonodavstva svih država zapadnog Balkana susretala sa sličnim pitanjima, dilemama i problemima, te da su ih na sličan, a u nekim slučajevima i na identičan način, rešili. To se posebno odnosi na uslove za obavljanje detektivske delatnosti, te na prava i dužnosti privatnih istražitelja, koja su u svim nacionalnim zakonima ovih država gotovo identično regulisana, uz neke terminološke razlike, proistekle iz dostignutog nivoa tehnološkog i kulturnog razvoja određene države, odnosno entiteta.

Na osnovu komparativne analize zakonskih rešenja kojima se uređuje privatna detektivska delatnost u državama članicama bivše SFRJ, može se uočiti da je ista definisana kao delatnost koja se bavi prikupljanjem podataka, njihovom obradom i predajom naručiocu usluga. Detektivima, odnosno privatnim istražiteljima je po pravilu data zakonska mogućnost da ovu delatnost obavljaju samostalno ili udruženi u detektivsku kancelariju (agencija, ured, društvo). Takođe, uočljiva je i tendencija davanja istog ili sličnog zakonskog ovlašćenja privatnom detektivu u obavljanju poslova za klijenta. Privatnom istražitelju je pritom u principu dozvoljeno da prikuplja podatke i informacije od lica koja su voljna da mu ih ustupe, odnosno neposredno od lica na koje se obaveštenja i informacije odnose, te od drugih lica koja imaju takve podatke (isključivo na dobrovoljnoj osnovi), kao i preko sredstava javnog informisanja. Istovremeno, detektivi imaju ovlašćenje da pribavljaju podatke iz evidencija državnih organa i drugih pravnih lica kojima su poverena javna ovlašćenja. Međutim, kada je reč o ovlašćenju, odnosno obavezni organa da te podatke ustupe privatnim istražiteljima, između pojedinih zakonskih rešenja postoje izvesne razlike. ■

Nepoštovanje zakona

Novčane kazne za različite prekršaje:

- 100.000 do 1.000.000 dinara - pravno lice za detektivsku delatnost
- 50.000 do 500.000 dinara - preduzetnik za detektivsku delatnost
- 5.000 do 50.000 dinara - detektiv